

ἀμφιβάλλει οὐδείς. Πῶς ἔμως αὕτη βάλλει τὸ πρᾶγμα εἰς πράξιν, τοῦτο ὑπῆρξε καὶ ἴσως ὑπάρξει διὰ παντός μυσήριον εἰς τοὺς μεταφυσικούς. Ἐκαστὸς ἢ φύσις ἐκάλυψε τὸ πρᾶγμα διὰ τοσοῦτον παχέος καλύμματος, ὥς ἐκώλυσε πάπαν παρείσθυσιν εἰς τὰς ἀνθρωπίνας ὄψεις. Καὶ ἕκαστος μὲν βλέπει ἐν ἑαυτῷ ὅτι κεῖται ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ νὰ ὑψώθῃ, καὶ τὸ νὰ κατάξῃ, καὶ τὸ νὰ ἐκτείνῃ, καὶ τὸ νὰ συσείλῃ, καὶ τὸ νὰ περισρέψῃ τὸν ἑαυτοῦ δάκτυλον, πλὴν μένει εἰς παντελῆ ἄγνοιαν πῶς τοῦτο ἐκτελεῖ. Πλὴν ἂν οἱ μεταφυσικοὶ ἄρησαν παντελῶς ἀνέπαφον τὸ πῶς τὰ σώματα ἐνεργοῦσιν εἰς ἡμᾶς, καὶ πῶς ἐκ τῶν αἰσθητηρίων ἢ λεγομένη ἐνέργεια τῶν σωμάτων φθάνει εἰς τὸν ἐγκέφαλον (33), ἄραγε δὲν ἔπρεπε πολλῷ πλεον, νὰ ἀφήσωσιν ὡσαύτως καὶ τὸ πῶς ἡ ψυχὴ κινεῖ τὰ μέλη τοῦ σώματος; Ὡς ἐκ τῆς φύσεως λοιπὸν τοῦ πράγματος ἔπρεπέ τις νὰ διαφυλάξῃ ἄκραν σιωπὴν περὶ τούτου, ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν καὶ ἡ σιωπὴ εἶναι ἐναντία τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔνεστιν ὀρμέμφυτον εἰς αὐτὸν πρὸς ζήτησιν πάσης γνώσεως, ὥς ἂν αὐτὸς σερῆται βεβαιότητος ἐνὸς πράγματος, νὰ εὐχαρισῆται καὶ εἰς τὴν ἀπλῶς τούτου πιθανολογίαν, δὲν ἤθελεν εἶναι ἴσως παράχορδον νὰ ἐδῶμεν, ἂν ἦναι δυνατὴ πιθανολογία τις.

Εἶναι λοιπὸν, λέγω ἐγὼ, τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι ἔνεστι κίνησις μεταξὺ μαγνήτου καὶ σιδήρου, ὥς ἔστι φάτερον νὰ κινήθῃ φάτερον ἄνευ τινὸς ἀμέσου ἐπαφῆς αὐτῶν. Ἰδοὺ λοιπὸν ἐν διδόμενον. β'. Ἡμεῖς βλέπομεν ὅτι εἰς μαγνήτης καὶ ἐλκύει καὶ ἀπωθεῖ ἄλλον μαγνήτην ἄνευ τινὸς ἐπαφῆς, ὅπερ βέβαια ἐκτελεῖται ὄχι ἄλλως, εἰμὴ διὰ τι-

νος εἰς ἡμᾶς ἀνεπαίσθητου ῥευστοῦ. γ'. "Ὅπερ εἶναι καὶ συμπέρασμα τῶν ἐκτεθέντων, ἐπειδὴ ἦτε ἔλξεις καὶ ἡ ὠθησις ἐκτελεῖται δι' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ῥευστοῦ: ὅ ἐστιν ἐκτελοῦνται, ἐναντία ἀποτελέσματα διὰ τοῦ αὐτοῦ ὕψους, ἐπόμενον εἶναι ἢ διαφορά τῶν ἀποτελεσμάτων νὰ προκύπτῃ ὡς ἐκ τῆς διαφόρου θέσεως τῶν μορίων τῶν ἀπαντωμένων ῥευστῶν. Διόθεν λοιπὸν τούτου, καὶ ἐτι ἐπειδὴ καὶ ἐκ παντός σώματος ἐκρέει καὶ εἰσρέει ῥευστόν τι (35) ε ἐπόμενον εἶναι καὶ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου νὰ ῥίη διατίων νεύρων ῥευστόν τι. "Ἄν λοιπὸν δοθῇ τὸ, ἢ ψυχὴ νὰ ἀλλάττῃ τὴν θέσιν τῶν μορίων τοῦ εἰρημένου ῥευστοῦ κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀρέσκειαν: ὅ ἐστι νὰ δίδῃ εἰς αὐτὸ ποτὲ μὲν τὴν αὐτὴν ε ποτὲ δὲ διάφορον, καὶ ποτὲ ἐναντίαν θέσιν μὲ τὴν τοῦ ἐκ τῶν μελῶν ἐκρέοντος ῥευστοῦ ε δὲν μένει λόγος, δι' ὃν περ δὲν πρέπει νὰ ἐπακολουθήσῃ ἢ ἔλξεις ἢ ὠθησις, ὅπερ βέβαια βλέπομεν πῶς ἐκτελεῖται καὶ διὰ τοῦ γαλουανισμοῦ εἰς τὰ μέλη τῶν ζώων.

263. β'. Ἐγὼ λέγω ὅτι τὸ διανοεῖσθαι, ὡσαύτως καὶ αὐτὸ τὸ αἰσθάνεσθαι κρέματα ἐκ τῆς βουλήσεως.

Πλὴν τούτο, ἢ θελεν εἰποῖ τις, εἶναι οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ τὸ τῆς παρομιίας, ἄνω ποταμῶν. διότι ἡμεῖς εἴπομεν ὅτι πρὸς ὑπαρξιν τῆς βουλήσεως προαπαιτεῖται αἰσθημα ἢ ἰδέα (264) ε ἤδη δὲ θέλομεν τὴν βούλησιν ἀρχὴν τοῦ διανοεῖσθαι καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, ὅπερ ἢ θελεν εἶναι ἄλλη ἀντίφρασις. Ἴσως ὅμως τὸ πρᾶγμα φαίνεται τοιοῦτου μόνον κατὰ δόκησιν. Καὶ ἰδοὺ πῶς. Οὔτινος ἄπαντες ἐφίενται, καὶ εἰς ὅπερ ἄπαντες ἀποτείνονται, τούτα ἡμεῖς ὀνομάζομεν ἀρχὴν καὶ τέλος. Ἄλλ' ἄπαντες ἐ-

φίενται καὶ ἀποτεινόνται πρὸς τὸ ἀγαθόν (261) ε ἡ δὲ βούλησις ἔχει οὐδὲν ἄλλο σκοπούμενον, ἢ τὸ ἀγαθόν (264). Ὡς ἀρχὴ πασῶν τῶν ἐνεργειῶν καὶ κινήσεων τῶν μελῶν εἶναι ἡ βούλησις. Ἀλλὰ τὸ διανοεῖσθαι καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι εἶναι ἐνέργεια τῆς ψυχῆς, ἢ ἀντενέργεια. Ὡς τὸ διανοεῖσθαι καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ἔχουσι οὖν ἀρχὴν τὴν βούλησιν.

Καὶ εἰς μὲν τὸ διανοεῖσθαι ἐκτὸς τῆς βουλήσεως, ἔστιν οὐδενίᾳ ἄλλη ἀρχή ε εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι ὅμως ἔνεσι καὶ δευτέρα: τὰ σώματα ε πλην ὅχι καὶ διὰ τοῦτο ἡ βούλησις δὲν ἔχει μέγα τὸ κράτος. Καθότι ἡ καθημερινὴ παρατήρησις θέλει ὅτι ὅπου λείπει ἡ προσοχή, ἐκεῖ καὶ πᾶν αἶσθημα εἶναι μὴ αἶσθημα (54). Πλην ζητεῖται ὁποῖόν τι ἔστιν ἡ προσοχή. Καὶ ἂν μὲν ἐρωτήσῃ τις τοὺς μεταφυσικοὺς περὶ τούτου ε ἡ τούτων ἀποκρίσις βίβαια θέλει εἶναι ὅτι προσοχή εἶναι συνάθροισις τρόπων τινῶν τῆς αἰσθητικότητος ἐκ πολλῶν ἀντικειμένων πρὸς ἓν (53). Ἐΐς. Ἀλλ' - ἡ συνάθροισις τινὸς τὶ ἄλλο εἶναι, ἢ κινήσις, καὶ ὅχι ἀντιλαμβάνεσθαι ἢ ἐννεεῖν; Ὡς ἡ προσοχή δὲν εἶναι τῶν γνωστικῶν ἐνδυνάμειων, ὡς ἐλέχθη (αὐτόθι) ε ἀλλὰ βούλησις τις. Ἐπειτα - ὁπόταν ἡ ἐνεργῶσι πολλὰ ἀντικείμενα εἰς ἓν μου αἰσθητήριον, ἢ παριστῶνται πολλαὶ ἰδέαι ταυτοχρόνως εἰς τὸν νοῦν μου, καὶ ἐγὼ ἐκλέγω ἓν μόνον αἶσθημα ἢ μίαν μόνην ἰδέαν ε τοῦτο τί ἄλλο σημαίνει, εἰμὴ βούλησιν ἢ προαίρεσιν; Ὡς ἡ προσοχή εἶναι βούλησις τις, εἴτε συνάθροισις καὶ διεύθυνσις ῥευστοῦ τινος πρὸς ἓν μέρος τοῦ σώματος κατ' εὐθυβολίαν τοῦ ἀντικειμένου. Ἀλλὰ - ἂν, ὅντων πολλῶν τῶν αἰσθη-

μάτων ἢ ἰδεῶν, τὸ πρᾶγμα εἶναι βούλησις, τί ἄραγε ἤ-
 θελεν εἶναι, ἂν ἦν ἐν μόνον; Ἄλλ' - οὔσης βουλήσεως
 τινος τῆς προσοχῆς, ἤθελεν εἰποῖ τις, τίνος ἕνεκεν νατα-
 χθῆ εἰς τὰς γνωστικὰς δυνάμεις; Διὰ τὴν κοινὴν χ.ῆσιν,
 λέγω ἐγὼ, τῶν μεταφυσικῶν. Καθότι - τις δύναται νὰ
 ἀρνηθῆ ὅτι τὸ, προσοχῆ μᾶλλον εἰς ταῦτα τὸ αἰτθῆμα ἢ
 ιδέα, δὲν ἴσθηται μετὰ τὸ, ἐκκλίνω ἐκ τῶν λοιπῶν αἰ-
 σθημάτων ἢ ἰδεῶν, ὅπερ ἐστὶ βουλήσεως (262), καὶ ὅ-
 χι αἰσθησεως ἢ νοῆσι;

Συνάγεται λοιπὸν ἐντεῦθεν ὅτι τῆς βουλήσεως, ἐχού-
 σης μέρος εἰς τὰ αἰσθήματα, τὰ αἰσθήματα δὲν εἶναι
 διόλου παθητικὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς φθάτατες εἴπο-
 μεν (44), καὶ ὡς ἅπαντες οὐκ ἔχουσι. Ἄφ' οὗ ὅμοιος ἅ-
 παξ ἢ βούλησις ἀπεδείχθη ἀρχὴ νοήσεων καὶ αἰσθημά-
 των, ἐπόμενον εἶναι νὰ ἀποδειχθῆ καὶ αὐτεξούσιος, ἢ ὡς
 λέγουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, ἐλευθέρα. Ἄλλ', ὡς φαίνεται,
 τοῦτο εἶναι οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ ἂν ὁ ἄνθρωπος ἦναι αὐ-
 τεξούσιος.

Κ Ε Φ. ΙΓ'.

Περὶ Αὐτεξουσίου.

269. Πᾶσα κίνησις, ἣτις λαμβάνει ἕξωθεν τὴν
 ἐαυτῆς ὑπαρξιν, μηδὲν συμβαλλομένου τοῦ κινουμένου,

ὀνομάζεται βιαία ἢ ἀκούσιος, ὡς φθάσαντες εἶπομεν (9). Οὕτω μιᾶς σφαίρας, μιᾶς ἀμάξης ἐξ ἡρεμίας βαλλομένης εἰς κίνησιν, ἢ κίνησις αὐτῆς λέγεται βιαία καὶ ἀκούσιος, ὡς κειμένης τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἔξωθεν, καὶ τούτου ἕνεκεν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀδυνατεῖ ἢ νὰ μηδενίσῃ, ἢ νὰ βραδύνη, ἢ νὰ αὐξήσῃ τὴν ληφθεῖσαν ἀπαξ ταχύτητα, ἢ καὶ νὰ ἀλλογῇ τὴν ἑαυτῆς εὐθυβολίαν. Ὡς βίβλιν ἤθελον εἶναι πᾶσα κίνησις, ἧς περὶ ἡ ἀρχὴ κείται ἔξωθεν τοῦ κινουμένου, μηδὲν αὐτοῦ συμβαλλομένου κατ' οἰκείαν ὁρμήν. Ὡς πᾶν ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, ὀνομάζεται ἐκούσιον ἢ μὴ βιαίον. Εἰς τοῦτο λοιπὸν, ὅπερ φέρει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν τῶν ἰδίων κινήσεων, δίδω ὄνομα αὐτεξουσίου.

270. Ἡμεῖς ἔχομεν μεταφυσικὴν βεβχιότητα καὶ τοῦ ὅτι αἰσθανόμεθα, καὶ τοῦ ὅτι διανοούμεθα, καὶ τοῦ ὅτι κινούμεθα, καὶ τοῦ ὅτι κινούμεθα μετὰ τι αἰσθημα ἢ ιδέαν (264). Καὶ πρὸς τούτοις ἡμεῖς εἶμεθα ὀχι ὀλιγώτερον βέβχιοι ὅτι πᾶν αἰσθημα (2) καὶ πᾶσα ιδέα (46) εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ διάθεσις τῆς ἡμετέρας ψυχῆς. Ὡς εἰς ταύτας τὰς κινήσεις καὶ ἐνεργείας δυοῖν θάτερον: ἢ ἢ ἐμὴ ψυχὴ εἶναι αὐτεξούσιος, ἢ μὴ: ὅ ἐστιν ἢ ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως κείται ἐν αὐτῇ, ἢ ἔξωθεν αὐτῆς. Ἄν λοιπὸν κηται ἐν αὐτῇ αὕτη εἶναι αὐτεξούσιος (270).. εἰ δὲ κείται ἔξωθεν αὐτῆς, τότε ὄντος τοῦ ἔξωθεν οὐδεὶς ἄλλου, ἢ τῶν ἰδίων διαθέσει ἢ ιδεῶν, καὶ ὁ κινούμενος οὐκ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, ἢ ἔξωθεν αὐτῆς, καὶ ὀχι ἔξωθεν. Ἄρα οὐδαμῶς ὀλιγώτερον εἶναι αὐτεξούσιος. Καθότι ἂν ἢ ψυχὴ

τότε οὔτε τὰ αἰσθήματα, οὔτε αἱ ἰδέαι ἤθελον ἔχει ὑπό-
 σαπιν. . . οἷοι τότε τὰ μὲν αἰσθήματα ἤθελον εἶναι κίνη-
 σεις τις τῶν αἰσθητῶν, κοινωθεῖσα εἰς τὴν ψυχὴν τὴν μὴ
 ἐν κινήσει, αἱ δὲ ἰδέαι, ἢ κοινωθεῖσά ποτε κινήσεις, τρα-
 πείτῃ ἤδη ἐξ ἑαυτῆς εἰς εἰκόνας τῶν ὄντων καὶ κινητικὴν
 δύναμιν. Ὡς ἡ ἀρχὴ τῶν κινήσεων κεῖται ὄχι ἐξωθεν αὐτῆς:

Συνάγεται λοιπὸν ἐντεῦθεν ὅτι καὶ τῶν ζώων καὶ
 τῶν παίδων ἡ κίνησις εἶναι ἐκούσια.

271. Καὶ αὐτῆς τῆς συνειδήσεως ἡ ὑπαρξίς εἶναι
 μεταφυσικῶς βεβαία ἀπόδειξις τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀν-
 θρώπου. Καθότι - ἂν ὁ ἄνθρωπος ἦν μὴ αὐτεξούσιος: ὁ
 ἔστιν ἂν ἐκινεῖτο βιαίως, τίνος ἕνεκεν νὰ ἀκολουθῇ λύ-
 πη εἰς αὐτὸν, ὅταν ὑπότινος προσάττηται, ἐν ᾧ ἢ προ-
 σαγῆ εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἀπόφανσις ἐξωτερική; Τι-
 πειράζει, λέγω, ἂν ἡ προσαγῆ ἔρχηται ἐκ τούτου, καὶ
 ὄχι ἐξ ἐκείνου; Δὲν - εἶναι ἐκάτερα ἐξωτερικά: ὁ ἔστι δὲν
 ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ὄχι ἐν ἑαυτῷ; Ἄλλ' ἐ-
 πειδὴ, ὡς τὰ πράγματα δείλουσι, προσαττόμενός τις λυ-
 πεῖται, πράττων δὲ τὸ αὐτὸ ἐξ ἑαυτοῦ χαίρει. . . καὶ ἐπει-
 δὴ ἡ λύπη εἶναι ἐναντίον τῆς χαρᾶς, ἐπόμενον εἶναι οὐ-
 σης τῆς προσαγῆς ἐξωτερικόν, ἢ ἐξ ἑαυτοῦ πράξις νὰ μὴν
 ἦναι ἐξωτερικόν. Τίς - πάλιν ποτὲ τῶν ἀνθρώπων ἐπεθύ-
 μητε νὰ ἦναι ἀργυρώουτος, ἢ τίς τῶν αἰχμαλώτων δὲν
 ἐπεθύμησε νὰ ἦναι κύριος ἑαυτοῦ; Ὡς ὁ ἄνθρωπος εἶ-
 ναι αὐτεξούσιος.

272. γ'. Ἄν - ὁ ἄνθρωπος ἦν μὴ αὐτεξούσιος: ὁ
 ἔστιν ἂν ἡ ἀρχὴ τῶν κινήσεων αὐτοῦ ἔκειτο ἐξωθεν αὐτοῦ,
 τίνος ἕνεκεν νὰ μεταναῆ: ὁ ἔστι, νὰ λυπηταί, ὅταν πράξῃ

τι τῶν μὴ καθηκόντων; Τίς - δεόμεναι, ἐλκόμενος βιαίως ὑπό τινος, μειανοεῖ ὅτι εἴλκετο; Ἡ - τίς ἐκγυμνωθεῖς ὑπὸ ληστῶν, μετανοεῖ ὅτι ἐγυμνώθη; Ἡ - τίς ῥαβδισθεῖς ὑπό τινος, μετανοεῖ ὅτι ἐρράβδισθη; Οὐδεῖς. Ἄν ὅμως φονεύσῃ τις τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἢ κόψῃ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, ἢ δαπανήσῃ ἀσώτως τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, οὗτος λυπεῖται. Καὶ διὰ τί; εἰὼτι συνοιδεν ὅτι ἔκειτο ἐπ' αὐτῷ τὸ ἐναντίον. Ἔσσε ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτεξούσιος.

273. δ'. Ἔσση ἡ ἀρχὴ τῶν ἀνθρωπίνων κινήσεων ἐξωθεν τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ ἐν τῇ σφενδόνη ἡ ἀρχὴ τῆς φορᾶς τοῦ λίθου, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις ἡ τῆς ἀμάξης, καὶ κτξ. Τότε ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἔπρεπε νὰ κινήται ἐπίσης ὑφ' ἑκάστου ἀντικειμένου, ὡς δηλονότι ἕκαστος λίθος ὑπὸ τῆς σφενδόνης, καὶ ἕκαστη ἀμάξα ὑπὸ τῶν ἵππων, καὶ ὡς φαίνεται δὲν ἀκολουθεῖ. Καθότι ὁ μὲν χρυσὸς κινεῖ μὲν τὸν φιλάργυρον εὐκολώτατα, ἀδυνατεῖ δ' ὅμως νὰ κινήσῃ τὸν φιλότιμον. καὶ τὰ μὲν ἑνδοξα κινουῦσιν εὐκολώτατα τὸν φιλότιμον, ἔχουσι δὲ οὐδεμίαν ἰσχὺν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ φιλαργύρου, καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

274. Τέλος πάντων καὶ ἡ κοινὴ δόξα ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων ἤθελεν ἐκληφθῆ ὡς ἄλλη ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτεξούσιος; ὅ ἐστιν ὅτι κείται ὄχι ἐξωθεν ἡ ἀρχὴ τῶν ἑαυτοῦ κινήσεων. Καθότι - ἂν ἡ ἀρχὴ τῶν κινήσεων τοῦ ἀνθρώπου ἔκειτο ἐξωθεν αὐτοῦ, τίνας ἔνεκεν νὰ γραφῶσι νόμοι καὶ νὰ διορίσῃσι κολάσεις μὲν εἰς τοὺς παραβάτας, ἀμειβὰς δὲ εἰς τοὺς κατορθοῦντας; Καὶ τίς χρεῖα συμβουλῶν τότε; Τίς - χρεῖα ἀπειλῶν ἢ κο-

λάσεως αἰώνιου; Διὰ τί, δέομαι, ἔπαινοι καὶ ψόγοι; Πρῶτον - πλέον ἀρετῆ, καὶ ποῦ κακία ὅπου βίχ; Καὶ - ὅποια, φ' ὅμαι, δικαιοσύνη νὰ παιδεύηται ὁ φρονεῖς, ὅταν ἐκτελῆ, οὔτινος ἦν ἀδύνατος εἰς αὐτὸν ἢ ἀποφυγῆ; "Π - τί τοῦτο διέφερεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιμῶ; εἴτε καὶ ἡ μόχαιρα ἢ τὸν ἄνθρωπον φονεύσασα; Καὶ - ὅποια δικαιοσύνη τὸ νὰ σεφαναῖται ὁ τυραννοκτενός, ἐν ᾧ οὗτος ἔλευθεροῖ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἢ ἔκουσίης, ἀλλὰ βιαίως; Ἐπειτα - διὰ τί πάλιν φονοτυραννία, ὅταν ὁ τυραννος τυραννεῖ ἐκ βίας; ὅ ἐστιν ὅταν τυραννῆται, ἵνα τυραννῆ; Ὡς πόσα τερατώδη καὶ ἀντιφατικά!

Ὡς εἰ ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτεξούσιος (α), καὶ ἐπομένως ἡ βούλησις σύγκειται ἐκ τῆς ὀρέξεως, λογικοῦ, καὶ αὐτεξουσίου. Εἰ μαρμύρισι λοιπὸν ὀνομάζονται, ὅσοι δοξάζουσι μὴ αὐτεξούσιον τὸν ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν λέξιν πράξιν λέγομεν οὔτε εἰς τὰ ἄψυχα, οὔτε εἰς τὰ ἄλογα, ἀλλ' εἰς μόνον τὸν ἄνθρωπον, ἐπόμενον εἶναι ἡ πράξις νὰ περιέχη τὸ αὐτεξούσιον ἐν ἑαυτῇ.

Συλλάγεται λοιπὸν ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ὅτι ἐκ τῶν ὀρισμῶν τῆς βουλήσεως τῶν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων (263) πολλὰ συμπίπτουσι μὲ τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον.

275. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἕκαστον τῶν πραγμάτων ἔχει ἀρχὴν καὶ τέλος, τούτου ἕνεκεν ἄν τις ἀντὶ νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς, θεωρῆ αὐτὸ ὡς ἐκ τοῦ

(α) Ὡσπερ οὖν ἡ φυσικὴ ὄρεξις πάση αἰσθητικῇ φύσει ἔγκειται, οὕτως ἡ αὐτεξουσιότης πάση λογικῇ. Πᾶν γὰρ λογικὸν αὐτεξούσιον. Καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ. Ἰωαν. Δαρ. εἰς Θεολ.

τέλους, τότε τὸ αὐτεξούσιον ἀλλάττει ὄνομα καὶ ὀνομάζεται Ἐλευθερία: ὃ ἐστὶ συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα, ὅπερ καὶ εἰς τὴν βούλησιν εἰς πρὸς τὴν θελήσιν (262). Ὡς εἰς ἔλευθερία εἶναι δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς αὕτη βάλῃ εἰς ἔκβασιν τὰς ἑαυτῆς ἀποφάνσεις, εἴτε δι' ἧς ἐκπληροῖ τὸ αὐτεξούσιον. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκ φύσεως αὐτεξούσιος, ἐκ φύσεως ἄρα εἶναι καὶ ἐλεύθερος. Ὡς ὁμοίως οἱ Ἑυρωπαῖοι εἶναι ἄνευ θελήσεως, οὕτως ἐξέρηγται καὶ τοῦ αὐτεξουσίου, μεταχειριζόμενοι τὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας ποτὲ μὲν ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας, ποτὲ δὲ ἀντὶ τοῦ αὐτεξουσίου, ἐξ οὗ ἤθελε συνάξοι τις ὅτι ἔπρεπε περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐλευθερίας νὰ ὑπάρξῃ μεγίστη σύγχυσις εἰς αὐτοὺς, ὡς καὶ τῷ ὄντι ὑπῆρξεν, ὅχι ὁμοίως καὶ εἰς ἡμᾶς.

Καὶ ὁ μὲν ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη ἐκ φύσεως ἐλεύθερος, ὡς καὶ αὐτεξούσιος, εἴτε κύριος τοῦ νὰ βάλῃ εἰς ἔκβασιν τὰς ἑαυτοῦ ἀποφάνσεις, πλὴν ἐπειδὴ καὶ ἡ φύσις δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν δύναμιν ἄπειρον, τούτου ἐνεκεν δυνάμεις ἐξωτερικαὶ ἀφαιροῦσιν αὐτοῦ πολλάκις τὸ ἐλεύθερόν, ἐν ᾧ οὐδεμία δύναμις δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ αὐτεξούσιον ἀπ' αὐτοῦ.

276. Τὰ λαμπρότατα ὁμοίως πράγματα τοῦ κόσμου, ὅταν ὑποπέσωσιν εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ λογικοῦ, ἐν πρώταις μὲν ἀποκαθίζονται ἀμαυρὰ, ἔπειτα δ' ἀπ' ὀλίγου ὀλίγῃ πολυπραγμονούμενα διαμένουσιν εἰς τὸ παντελὲς ἀόρατα. Καὶ τοιοῦτον τι φαίνεται ὅτι ἠκολούθησε καὶ εἰς τὸ αὐτεξούσιον καὶ ἐλευθερίαν. Καθότι μὲ ὅλον ὅπου ἕκαστος ἡμῶν ἔχει συναίσθησιν τοῦ ὅτι κεῖται ἐπ' αὐτῷ τὸ νὰ διανοηθῇ καὶ νὰ βάλῃ εἰς ἔκβασιν τὰς ἑαυτοῦ ἀποφάνσεις,

δὲν ἔλλειψαν ὅμως πολλοὶ ἀπὸ τοῦ νὰ γένωσιν Εἰμαρμένιοι καὶ νὰ δοξάσωσιν ἑαυτοὺς μηχανάστιας. Καὶ δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς, καθ' ὃν ἐξεδόθη ἐγχειρίδιόν τι εἰς τὴν Λαϊσίαν τῆς Σαξωνίας ἀνωνόμου τινὸς (α), ἔνθα ἀπεδείκνυε τὸν ἄνθρωπον μὴ ἐλεύθερον, εἴτε μὴ αὐτεξούσιον. Καὶ ἂν μὲν οὗτος ὁ Εἰμαρμένιος ἦν ἄλλης τινὸς θρησκείας, ὑπομονῆς ὄντος δ' ὅμως χριστιανοῦ, ὡς αὐτὸς ἔλεγεν ἑαυτὸν, ἔνθα ὁ χριστιανισμὸς μηδενίζεται, ἀπόντος τοῦ αὐτεξουσίου (274) ἡ τὸ πρᾶγμα εἶναι πέρα ἀηδίας. Ἐπρέπεν ἔπρεπε βέβαια νὰ ἦναι εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀξίωμα τὸ, ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτεξούσιος, καὶ ὡς φαίνεται δὲν εἶναι, ἢ καὶ ὑποκρίνονται τινες νὰ καταπέισσιν τοὺς ἄλλους ὅτι νομίζουσιν ἑαυτοὺς μὴ ἀνθρώπους. "Ἴδετε ὅμως τὴν σεβλότητα τοῦ λογικοῦ, ἢ τῶν πεπαιδευμένων! "Αν οὗτοι χρονίσωσιν εἰς τὴν θεωρίαν τῶν αἰσθημάτων, ἀρνοῦνται καὶ τὰς ποιότητας τῶν σωμάτων (143) καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῶν σωμάτων (204) ἢ εἰ δὲ καὶ χρονίσωσιν εἰς τὴν θεωρίαν τῆς βουλήσεως, ἀρνοῦνται τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ θέλουσιν ἑαυτοὺς μηχανάστιας! Ἐσώσαν λοιπόν.

277. Ἄλλ' ἂν, ἢ θέλεν εἰποῖ τις, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦναι αὐτεξούσιος, ὥστε νὰ μὴν συμβάλλωνται ὀλοτελοῦς τὰ ἐξῆθεν ἀντικείμενα, τίνος ἕνεκεν — ἐκ μὲν δύο ἀγαθῶν προκειμένων νὰ προκρίνη τις πάντοτε τὸ μείζον, καὶ οὐδέ ποτε τὸ ἔλασσον; ἐκ δὲ — δύο κακῶν πάντοτε τὸ ἔλα-

(α) Οὗτος ἦν Πάριος ὁ Ἀθανάσιος.

σπον, καὶ οὐδέ ποτε τὸ μείζον, ὅπερ δηλ. εἶναι ἢ ἄγκυρα τῶν Εἰμαρμενίων;

Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἅπαντες οἱ πεπαιδευμένοι: τουτέστιν ἀντειμαρμένιοι καὶ οἱ Εἰμαρμένιοι ἔπεσον εἰς ἀπάτην. Ἐρχου καὶ ἴδε. Οἱ ἀντειμαρμένιοι θέλουσι τὸ αὐτεξούσιον δύναμιν τινα τῆς ψυχῆς τοῦ νὰ ἐκλέγῃ κατ' ἀρέσκειαν αὐτῆς θάτερον τῶν δύο προκειμένων. Καὶ ὁ Κουδιλλικ, ὢν εἷς ἐξ αὐτῶν, θέλει τὸ αὐτεξούσιον τοιαύτην δύναμιν τῆς ψυχῆς, ὥσε νὰ ποιῇ, ὅπερ ἤδη δὲν ποιεῖ, καὶ νὰ μὴν παύῃ, ὅπερ ἤδη ποιεῖ. Ὡς κατα τοῦτον τὸν ὅρισμὸν καὶ ἐγὼ λέγω ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι αὐτεξούσιος. Καθ' ὅτι - τίς οὐχ ὄρα ὅτι εἷς τινα τῶν πραγμάτων εἶναι ἀδύνατος εἰς ἡμᾶς ἢ ἐκλογῇ; Παῖος - λέγω, τῶν πατέρων ἐρωτώμενος, ἂν θέλῃ τὸν θάνατον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτοῦ, ἢ θελε γνωρίσοι ἐν ἑαυτῷ δύναμιν τοῦ νὰ ἐκφωνήτῃ τὸ ναι; Ἡ - παῖος τυφλὸς ἐρωτώμενος, ἂν θέλῃ νὰ ἰδῇ τὸ φῶς, ἢ θελε δυναθῇ νὰ ἀποποιηθῇ τὸ πρᾶγμα; Ἡ - παῖος ἄνθρωπος ἐρωτώμενος, ἂν θέλῃ νὰ κλασθῇ αἰωνίως, ἢ θελε γνωρίσοι ἐν ἑαυτῷ δύναμιν τοῦ νὰ δεχθῇ τὸ πρᾶγμα; Ἴσως μόνος ὁ Κουδιλλικ. Δύναται ναι νὰ ἐκλέξῃ τίς θάτερον τῶν προκειμένων... ἀλλὰ ποῦ; Εἰς τὰ ἐπίσης ὠφέλιμα, ἢ ἐπίσης ἐπιβλαβῆ. Ἐγὼ, φέρε, εἰπεῖν, δύναμαι ἐπίσης καὶ νὰ ἐκτείνω καὶ μὴ τὴν ἐμὴν χεῖρα. καὶ νὰ ὑπάγω καὶ μὴ, εἰς περιδιάβασιν. Δὲν ἀκολουθεῖ ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὰ μεγίστην διαφορὰν ἔχοντα. Ἐκεῖ ἀναγκαίως ἢ ἐμὴ ψυχὴ κλίνει πρὸς τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἐκφεύγει τὰ κακά. Καὶ οἱ λόγοι τῶν ἀντειμαρμένιου περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ αὐτεξουσίου εἶναι οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἀπό-

δειξίς τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ. Καθότι λεγόντων τῶν εἰμαρμενίων ἔτι καθ' ἡς ὁ ζυγὸς κλίνει πρὸς τὴν βαρυτέραν πλάσιγγα, καὶ ἀδυνατεῖ νὰ κἀμη ἄλλως, οὕτω καὶ ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου ἀδυνατεῖ νὰ μὴν ἐκλέξῃ τὸ ὠφελιμώτερον, ἢ ἀπέκρῃσις τῶν ἀντειμαρμενίων εἶναι, ἥτε τοῦτο θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ περιστάσεις ἐκκαλοῦσι τὴν βούλησιν, καὶ ἔχει ὅτι καὶ τὴν προσδιορίζουσιν ἢ τὴν ἀναγκάζουσιν, ὡς καὶ τὸ βῆρος τὴν πλάσιγγα. διότι ὁ μὲν ζυγὸς ἀδυνατεῖ νὰ κινηθῇ ἄνευ προσθέσεως βάρους, καὶ ἔτι πλέον μετὰ τὴν πρόσθεσιν νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἀπέναντι, ἐν ᾧ ἡ ψυχὴ δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ἑκάτερα. Ἀλλὰ τίς, παρακαλῶ, οὐχ ὄρα ὅτι ταῦτα εἶναι λόγοι ἄνευ νοήματος; Καί- τίς δὲν εἶδε ποτὲ ἑαυτὸν ἀδυνατοῦντα νὰ ἀποφασίσῃ, ὅχι δι' ἄλλο, εἰμὴ διότι ὀβλεπτεῖ τὸ ὠφελιμώτερον (194) : ὅ ἐστι διότι βλέπει ἰσορροπίαν εἰς τὰ προκείμενα; Ὡς οἱ λόγοι τῶν ἀντειμαρμενίων εἶναι ἀπόδειξις τῆς δόξης τῶν εἰμαρμενίων : ὅ ἐστιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μὴ αὐτεξούσιος. Καὶ ὠφελον οἱ ἀντειμαρμενιοὶ ἀφεύκτως νὰ ὑποπέσωσιν εἰς ταύτην τὴν ἀπάτην. Καθότι οὗτοι ἐξετάζοντες τὸν ἄνθρωπον, ἂν ἦναι αὐτεξούσιος, ἐπελάθοντο διὰ τοῦτο, ἂν ἦναι καὶ λογικός. Ὡς ἀντὶ νὰ ἦναι τὸ κριβλέμα τὸ, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἦναι αὐτεξούσιος, ὑπῆρξεν, ἂν τὸ βόσκημα ἦναι αὐτεξούσιον! Καθότι ἔσω ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως λογικός (93), ὕπερ δέχονται οἷτις εἰμαρμενιοὶ καὶ ἀντειμαρμενιοὶ, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὸ, ὡς ἐκτελεῖ οὐδὲν ἀλόγως. Τότε- ποῦ πλέον θέλει μείνει δυνατὴ εἰς αὐτὸν ἢτε ἐκλογὴ καὶ ἡ προτίμησις τοῦ κακοῦ ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ; Τοῦτο ἠθέλεν εἶναι οὐδὲν ἄλλο,

ἢ μὴ λογικόν : τουτέστι σαφῆς ἀλογία. "Ὡς οὖν ὁ ὄρισμός τοῦ αὐτεξουσίου ὅτι εἶναι δύναμις τοῦ νὰ ποιῇ τὸ ἐναντίον, οὗ τινος ποιῇ, εἶναι ὑπόθεσις ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μὴ λογικός, εἴτε εἶναι βόσκημα. Καθότι ἐπειδὴ καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι καὶ λογικὴ καὶ αὐτεξούσιος, καὶ ἐπειδὴ τὸ λογικὸν καλύπτεται ὑπὸ τοῦ αὐτεξουσίου, τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων ἔδωσαν ὑπόνοιαν ὅτι εἶναι ἀκούσια, ἐν ᾧ πραγματικῶς εἶναι μὴ τοιαῦτα. Καὶ σημεῖον τούτου, ὅτι ἂν τὰ προκείμενα ἦναι ἴσα ἀλλήλοις, ἐνθα λέγω ἡ καρδία λαμβάνει οὐδεμίαν χώραν, τότε ἐγὼ καὶ ἀποφασίζω καὶ πράττω ἀδιαφορῶς θάτερον τῶν προκειμένων : τουτέστιν ἂν θέλω ἐννοῶ ὅτι ἐνεσιν ἐπὶ τῆς γῆς Ἀμερικῆ, καὶ ἂν θέλω δὲν τὸ ἐννοῶ, διότι ἐνταῦθα σιωπᾷ ἡ καρδία καὶ τὸ λογικόν, ἐγὼ ἂν θέλω ἤσῃ γράφω, καὶ ἂν δὲν θέλω δὲν γράφω, ἐγὼ ἂν θέλω μένω ἐνταῦθα, καὶ ἂν θέλω, ἀναχωρῶ, ἐγὼ ἂν θέλω ἐκτείνω τὴν ἐμαυτοῦ χεῖρα, καὶ ἂν δὲν θέλω, δὲν τὴν ἐκτείνω. "Ὅταν ὁμῶς δὲν εἶναι ἴσα τὰ προκείμενα, ἀλλ' ἄνισα : ὅ ἐστιν ὅταν τὸ λογικὸν δὲν ἀδιαφορῇ, τότε τὸ πρᾶγμα ἀλλάττει μορφήν. "Ἐρχεται τις, φέρε εἰπεῖν, πρὸς με μὲ ξύλον διὰ νὰ ἐξάξῃ τὸν ὀφθαλμὸν μου, τότε εἶναι ἀδύνατον εἰς ἐμὲ τοῦ νὰ μὴν ἐκτείνω τὴν χεῖρα μου ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμπυδίσω τὸ πρᾶγμα, καὶ ἂν δὲν τὸ ἐκτελέσω, εἰμὶ μὴ ἐγώ : τουτέστι μὴ λογικός, καὶ οἱ Εἰμαρμένιοι τότε ἤθελον ἀλλάξαι διάλεκτον, ὀνομάζοντές με μωρὸν καὶ ὄχι μὴ αὐτεξούσιον. Τὸ λογικὸν ἀναντιρρήτως ἀποφασίζει ἐκ τῆς ἰθίας φύσεως : ὅ ἐστι κρέματα ὀλοτελῶς ἐκ τῆς ἡμετέρας βουλήσεως, ἀλλέως ἤθελεν εἶναι οὐδεμίαν ἀλήθειαν εἰς τὸν κόσμον. Καθότι

ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀπεφάσιζε κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φαντασίαν, ἕκαστος ἤθελεν ἀποφασίζει διαφορετικῶς, καὶ ἤθελεν εἶναι οὐδὲν μόνιμον ἐπὶ τῆς γῆς ἢ βέβαιον. οὔτε ἤθελεν εἶναι δυνατὴ καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ ἀνθρωπίου γένους ὑπαρξίς ἐπὶ τῆς γῆς, μὴ οὔσης τῆς λογικότητος νόμου. Καθότι μὴ ὄντος τοῦ νόμου τῆς λογικότητος, ἐγὼ δὲν ἤθελον εἶμαι πλέον ἄνθρωπος.

Ὅχι ὀλιγώτερον ὅμως σοχάζονται τὸ πρᾶγμα ἡμαρτημένως, καὶ ὅσοι ζητοῦσι νὰ ἀποδείξωσι τὸν ἄνθρωπον αὐτεξούσιον ὡς ἐκ τῆς γενναιότητος τῶν Μακκαββαίων. Καθότι τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις βάσανα σκληρότατα διὰ νὰ μὴν ἀρνηθῇ τὴν δόξαν ἑαυτοῦ, τοῦτο δὲν εἶναι αὐτεξούσιον, τοῦτο εἶναι γενναιότης, ἀλλέως πᾶς ὁ μὴ δυνάμενος ὑπομεῖναι βάσανα ἕνεκα τῆς ἰδίας δόξης εἶναι μὴ αὐτεξούσιος, ὅπερ εἶναι ἄτοπον.

278. Εἶναι ὅμως καὶ μία ἄλλη τρίτη φατρία, ἣτις ἀφαιρεῖ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὸ αὐτεξούσιον, καὶ τοῦτο ὄχι δι' ἄλλο, εἰμὴ διότι ὁ Θεὸς εἶναι προγνώστης. Πλὴν τοῦτο διαφέρει οὐδὲν ἀπὸ τοῦ ῥάβδος ἐν γωνίᾳ, ἄρα βρέχει. Καθότι - ὅποιαν ἐξάρτησιν ἔχει τὸ προγινωσκόμενον ἐκ τοῦ προγινώσκοντος; Ἐγὼ γινώσκω κάλλιστα ὅτι ὁ ἀμελής μαθητὴς δὲν θέλει προκόψει. Τί - ἄραγε ἐπιταί ἐκ τούτου; εἶμαι ἐγὼ τὸ αἷτιον τῆς ἐκείνου ἀμαθείας ἢ ἀμελείας; Καὶ ὁ Ἰατρός προγινώσκει πολλάκις ὅτι ὁ ἀσθενὴς αὐτοῦ ἀποθάνειται, καὶ οὐ ζήσεται. Τί - ἄραγε ἐκ τούτου, εἶναι ἡ πρόγνωσις τοῦ ἰατροῦ τὸ αἷτιον τοῦ θανάτου τοῦ ἀσθενοῦς, ἢ ἡ ἀσθένεια αὐτοῦ; Ὡσαύτως λοιπὸν καὶ ὁ Θεὸς προγινώσκει μὲν κάλλιστα ἅπαντα πρὶν γε-

γέσθαι, ἢ πρόγνωσις. ὅμως αὐτοῦ δὲν εἶναι καὶ προσδιορισμὸς τοῦ νὰ γένωσιν οὕτως, ἢ ἄλλως.

Ὡς οὔτε ὁ Θεὸς, οὔτε τὰ ἄσρα, οὔτε ἄλλοτι ἐξωτερικὸν ἀφαιρεῖ τὸ αὐτεξουσίον τοῦ ἀνθρώπου. Καθότι, ὡς φαίνεται, οὕτω δεσφαιούργηται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ νόμοι αὐτοῦ εἰσὶν ἀμετάβλητοι.

279. Ὁ Σαύης ὅμως θέλει δύο εἴδη ἐλευθερίας ἢ αὐτεξουσίου. »Τ' μὲν ἓν, λέγει αὐτὸς (α), εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ βούλεσθαι, τὸ δ' ἕτερον, τοῦ ἐνεργεῖν. »καὶ ἐλευθερία μὲν τοῦ βούλεσθαι εἶναι δύναμις τῆς ψυχῆς, εἰ ἢς περ ἀποφασίζει ἀφ' ἑαυτῆς ἐν συνειδήσει καὶ ἐκουσίως εἰς τὸ νὰ ποιήσῃ τι ἢ μὴ, χωρὶς νὰ βιάζηται ὑπό τινος ἐξωτερικοῦ ἢ ἐσωτερικοῦ αἰτίου. ἐλευθερία δὲ τοῦ ἐνεργεῖν εἶναι δύναμις τῆς ψυχῆς τοῦ νὰ ἐξακολουθῇ ἐκουσίως τὰς ἀποφάσεις τῆς ἰδίας βουλήσεως, χωρὶς νὰ βιασθῇ ἢ νὰ ἐμποδισθῇ ὑπό τινος.»

Μικρὰ ὅμως παρατήρησις εἶναι ἱκανὴ τοῦ νὰ ἀποκαταστήσῃ λαμπρὸν τὸ ψυχρὸν ταύτης τῆς διαιρέσεως. Καθότι— ἂν ἡ ψυχὴ ἔχῃ δύο ἐλευθερίας, τί πειράζει νὰ ἔχῃ καὶ δύο λογικά, καὶ δύο θελήσεις, κτξ; Ἐπειτα— οὐσα ἡ ψυχὴ ἐλευθέρα κατὰ τὸ πρῶτον εἶδος τοῦ βούλεσθαι, εἴτε τοῦ ἀποφαινεσθαι, διὰ τὴν νὰ παύῃ ταύτης τῆς ἐλευθερίας καὶ νὰ ἄρχηται τῆς δευτέρας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν, ὧν περ ἠρξάτο διὰ τῆς πρώτης; Πλὴν ἴσως ἡ τοιαύτη σύγχυσις γεννᾶται εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, διότι σεβρῶνται τῆς ἰδέας αὐτεξουσίου (275).

(α) Ἐν τῷ περὶ ἐλευθ.